

Historický sborník „*Slaný a Slánsko v letech 1939 - 1945*“ právě vyšel

Regionální historická konference *Slaný a Slánsko ve 20. století* se v našem městě poprvé konala na podzim roku 2008. Třetí ročník – s názvem *Slaný a Slánsko v letech 1939 - 1945* – proběhl v listopadu 2010. Období protektorátu a druhé světové války bylo v odborných publikacích již velmi podrobně popsáno. Přesto by sborník *Slaný a Slánsko v letech 1939 - 1945* - již pátá publikace z ediční řady *Historie Slánska ve XX. století* – neměl chybět v knihovně nikoho, kdo se zajímá o regionální historii Slánska i druhé světové války v českých zemích.

Jednotlivé příspěvky přinášejí nejen jiné pohledy na některé známé události, ale i zcela nové informace o některých obyvatelích regionu, kteří přišli v letech války o život. A dlužno dodat, že zvláště u českých obětí z května 1945 jest otázkou, kolik z nich bylo zapříčiněno nerozvážností a touhou po dobrodružství.

U mrtvých Němců se dlouhá léta používalo slovní spojení *spravedlivá odplata*, nicméně dnes je snad již jasné, že týrání žen, dětí a starých lidí a zabíjení neozbrojených osob jen kvůli jejich národnosti není tím, čím by se příslušníci civilizovaného národa mohli chlubit. Vždyť jako nebyli před rokem 1989 všichni Češi komunisty, či jejich přívrženci, tak není možné všechny Němce té doby považovat za nacisty či přívržence národního socialismu. Po téměř sedmi desetiletích, jež uplynula od konce války, je proto načase opustit mnohými hýčkané černobílé schéma *oni a my* - tedy zlí Němci a hodní Češi. Ostatně téma Němců, kteří padli či zemřeli v květnu 1945 na Slánsku, je dosud neprobádanou kapitolou naší minulosti, neboť z několika set mrtvých má zde pouze jeden svůj symbolický hrob. Tímto mrtvým příslušníkem Wehrmachtu je Matthäus Ebenhofer z Horního Rakouska, zastřelený 12. května 1945 v Nabdíně, kde je na hřbitově na místě jeho původního hrobu na památku postaven dřevěný kříž.

I slánský hřbitov - největší hřbitov v regionu - je místem, kde dosud zůstávají pohřbeni nejen mrtví němečtí vojáci, ale i civilisté. Pohřebiště padlých a zemřelých z druhé světové války, v letošním roce rekonstruované, kde jsou pohřbeni nejen vojáci Rudé armády, partyzáni a vojáci československé armády, kteří bojovali na východní i na západní frontě, se totiž nachází částečně i v místech, kde byl předtím německý vojenský hřbitov (první voják Wehrmachtu zde byl pohřben 18. listopadu 1944). Na tomto hřbitově byly též pohřbeny ostatky osmi amerických letců sestřelených u Slaného v bombardéru dne 2. března 1945, které byly po válce exhumovány a převezeny nejdříve do Francie a posléze do USA (pouze Kenneth J. Plantz zůstal jako jediný člen posádky pohřben na Americkém vojenském hřbitově v lotrinském Saint Avold).

Období let 1939 – 1945 je počátkem destrukce demokratických, ale i obecně lidských hodnot, která se v osudu našeho národa později ještě znásobila. Neboť jestli první republika při adoraci legií opomínala vše, co souviselo s monarchií, pak po květnu 1945 byli důsledně opomíjeni všichni, ať již válku přežili, či nikoliv, kteří se nehodili do ideologické šablony Národní fronty, levicového nadšení a komunistického establishmentu. Při poválečné euforii byly preferovány především oběti z řad KSČ, která - ač svoji protinacistickou aktivitu plně rozvinula až od roku 1941 – byla vydávána za jedinou nositelku odbojových tradic. Tak bylo ve Slaném pojmenováno několik ulic po místních členech a funkcionářích KSČ zemřelých v koncentračním táboře či popravených (Chadalíkova, Kapalínova, K. Kernerova, Maříkova,

Pokorného) a ostatní oběti - a to nejen po únoru 1948, ale již od května 1945 – byly důsledně zamlčovány a na mnoho desetiletí upadly v zapomnění.

Škoda, že dodnes žádná ulice ve Slaném nenese jméno JUDr. Mirko Hakena (narozen 19.1.1898, starosta hasičského sboru a I. obvodu, činovník Sokola a význačný veřejný pracovník, byl 30.6.1942 popraven v Praze), Josefa Sušánka (narozen 1896, velitel hasičského sboru a O.H.J. č. 40 a zástupce krajského velitele, r. 1945 byl umučen v Terezíně), či některého dalšího ze 78 mužů a 23 žen, jejichž jména jsou uvedena na památníku popravených a umučených z let 1939 – 1945 na Hlaváčkově náměstí ve Slaném. Ve městě není nikde vzpomenut ani slánský rodák Felix Arnošt Heller, narozený 4. dubna 1924, četař z 311. perutě RAF, který se do Británie dostal jako jedno z tzv. Wintonových dětí a tragicky zahynul v 19 letech (nezvěstný z operačního letu bombardovacího letounu Liberator nad Biskajským zálivem dne 18. listopadu 1943).

Na žádném z památníků nenalezneme ani jméno slánského rodáka německé národnosti a židovského původu - universitního profesora neurologie a psychiatrie na pražské Německé universitě Oskara Fischera, psychiatra a neuropatologa, který se v našem městě narodil 12. dubna 1876. Na německé lékařské fakultě pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity promoval v roce 1900 a o sedm let později publikoval v *Monatschrift der Psychiatrie und Neurologie* popis 16 případů senilní demence, později nazvané Alzheimerova choroba.

Známý český psychiatr prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc o slánském rodákovi uvedl: *Fischer se po potlačení německého elementu v nové republice v Praze přizpůsobil českému prostředí (mluvil výborně česky) a ve 30. letech vedl úspěšně se svým společníkem psychiatrické sanatorium ve Velešlavíně. Mezi jeho pacienty patřila např. i Charlotte Masaryková. Pár let jeho působení v české psychiatrické komunitě však skončilo příchodem nacismu a odvečením Oskara Fischera do koncentračního tábora v Terezíně, kde v roce 1942 zemřel. Ani tato v podstatě mučednická smrt nepřiměla odbornou komunitu jeho odkaz spravedlivě docenit a plně rehabilitovat, protože jakožto příslušník německé univerzity byl odvržen i českou medicínskou historiografií.*

Historickou nespravedlnost, jež pražského psychiatra a neuropatologa židovského původu a německé národnosti postihla, hodnotí v jednom ze svých textů již zmíněný profesor Höschl takto: *Příběh Oskara Fischera je symbolický. Je to příklad velikána, který upadl v zapomenutí, je to ukázka někdy velmi nespravedlivých cest osudu a světské slávy a zároveň ale i doklad toho, že někdy i za velmi dlouhou dobu pravda přece jenom vypluje na povrch. Smutné je, že pro toho, koho se křivda týká, je to již příliš pozdě. Nicméně navrhuji-li zahraniční kolegové používat jako korektní název Alzheimerova-Fischerova demence, stojí za zamyšlení, jestli by se aspoň v zemi působení Oskara Fischera nemělo o takové možnosti uvažovat.*

A mohu-li parafrázovat, tak stojí za zamyšlení, jestli by se aspoň v rodném městě Oskara Fischera nemělo uvažovat o vhodném připomenutí této osobnosti světové medicíny.

Vydání sborníku *Slaný a Slánsko v letech 1939 – 1945*, jehož slavnostní prezentace proběhla v sobotu 5. listopadu 2011 v Městském centru Grand, považuji za významný regionální vydavatelský počín. Jako jeden z editorů jsem hrdý na to, že jsem napomohl jeho vzniku a přeji všem čtenářům, aby si mezi 13 příspěvky našli ty, které je obohatí o dosud neznámé informace a souvislosti.

Pavel Bartoníček